യോഗവാസിഷ്ഠഃ/പ്രകരണമ് 6
(നിർവാണ+പ്രകരണം പൂർവാർധം)/സർഗം 51

ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .

ന പുനർ-ഭവതഃഫ് പൂർവം സംപ+ന്നാ+ശ്ച+ക്ഷുരാ-ദയഃ .
യഥാ കമല-ജ+സ്യൈ-തത്-സർവ-മേവ+ ത്വയാ+ ശ്രുതമ് .. 1

ബ്ര+ഹ്മ-പു+ര്യഷ്ടക+സ്യാ/ദാവർഥ-സംവ്-വി+ദ്യഥോ-ദിതാ .
പു+ര്യഷ്ടക+സ്യ സർവ+സ്യ തഥൈ-വോദേതി സർവദാ .. 2

വി+ദ്ധി പു+ര്യഷ്ടകംഞ് ജീവോ യോ ഗർഭ+സ്ഥേ+ന്ദ്രിയോ-ദയഃ .
യ+ദ്യഥാ ഭാവയ+ത്യാശു ത+ത്തഥാ പരി-പ+ശ്യതി .. 3

ഇ+ന്ദ്രിയാണീ+ന്ദ്രി/യാർഥാ+ഖ്യംവ് വി+ദ്ധി സംവ് വേദനം സ്വകമ് .
സംപ+ന്നംഞ് ച/ യഥാ ത+ത്തേ+ പ്രോ+ക്ത-മാ+ദ്യ-മനഃസ്/സ്ഥിതൗ .. 4

ശു-ദ്ധാ സംവ്-വിത്-സം-ഭവന്തീ/ സംവ് വേദന മനി+ന്ദിതമ് .
തതോഽഹംവ് വേദനാ-ന+ന്ത/ജീവ-പു+ര്യഷ്ടകാ+ന്വിതാ .. 5

ന+ ത്വേക+ത്വാദ-ന+ന്ത+ത്വാ/ദവേ+ദ്യ+ത്വാ/ദനാ-മയേ .
അഭാവ+ത്വാദനേ-ക+ത്വാ/ദശൂ+ന്യ+ത്വാത്/പരാ+ സ്ഥിതാ .. 6

ചേ+ത്യാദി-ബു+ദ്ധ്യാ തത്/കിംഞ് ചിൻ/- ന മന+സ്താ+ഞ്ച ഗ+ച്ഛതി .
ന ച ജീവ+ത്വ-മായാതി നച പു+ര്യഷ്ടകാ+ത്മികാ .. 7

ന വി+ദ്യാദി-വിലാ-സോഽ+സ്തി സോ+സ്തി നാ+സ്തീവ യഃസ്/ സദാ .
പരമാ+ത്മേതി കഥിതോ മനഃഷ്/ഷഷ്ഠേ+ന്ദ്രിയാ-തിഗഃ .. 8

തസ്മാത്-സംപ+ദ്യതേ ജീവശ്-ചി+ന്മൂർ/തിർ/മനനാ+ത്മകഃ .
ഭ്രമഃഖ് കേവല-മി+ത്യാ+ദ്യ ഉപ-ദേശായ ഗീയതേ .. 9

യതഃഖ് കുത+ശ്ചിത്-സംപ+ന്നേ+ ത്വവി+ദ്യാമയ ആമയേ .
ഉപദേ+ശ്യോപ-ദേശേന+ പ്രവി-ലീനേ വിചാര-ണാത് .. 10

പ്രശാ+ന്ത-സകലാ-കാരംഞ്. ജ്ഞാനംൻ ത+ത്രാവ-ശി+ഷ്യതേ .
യ+ത്രാ-കാശ-മപി+ സ്ഥൂല-മണാ-വിവ മഹാ-ചലഃ .. 11

യ+ത്രോ+ദ്യദാ-ചാര-മപി സദ+പ്യസ-ദിവ+ സ്ഥിതമ് .
ജഗ+ജ്ജാൻ-വിഷ-യാംസ്/ത്യ+ക്ത്വാ കായേ+ ത്വംൻ തിഷ്ഠ നിർമലേ .. 12

അസ+ന്മയ-മവി+ദ്യായാ രൂപ-മേവ തദേവ ഹി .
യദ്-വീ+ക്ഷിതാ സതീ നൂനംൻ ന+ശ്യ+ത്യേവ ന ദൃ+ശ്യതേ .. 13

ആലോകിതംൻ നാമ കഥ/മവ+സ്തു കില ല+ഭ്യതേ .
പ്രയ+ത്നേ-നാപി സംപ്രാപ്തം/ മൃഗ-തൃഷ്ണാമ്ബു/കൈരിവ .. 14

അസ-ദേവ സദേ-വാസ/ദ+ജ്ഞാനാ-ദ+സ്യ സ+ത്യതാ .
ജ്ഞാനാ+ദ്യഥാ+സ്ഥിതംവ് വസ്തു ദൃ+ശ്യതേ ന+ശ്യതി+ ഭ്രമഃ .. 15

അവി+ദ്യായാ വിചാ-രോ്യയംഞ് ജീവ-പു+ര്യഷ്ടകാ-ദികാ .
അ+പ്യ+ത്യ+ന്ത-മസ+ത്യായാഃഖ് ക+ല്പനാ ക+ല്പിതാ+ത്മനഃ .. 16

ത+സ്യാസ്ത ഉപ-ദേശായ സേയംഞ് ജീവാദി-കല്പനാ .
കൃതാ ശാസ്ത്രൈഃഫ്/ പ്രബോധായ/ താംൻ-ത്വ/മേക-മനാഃശ് ശൃണു .. 17

ജീവ+ത്വ-മിവ സംപ്രാപ്താ പു+ര്യഷ്ടക-പദ+സ്ഥിതാ .
കലാ കല+ങ്ക-കലിതാ ചിതിരാ-ബോധനോ+ന്മുഖീ .. 18

യ+ദ്യഥാ ഭാവ-യ+ത്യാശു ത+ത്ത-ഥാനു-ഭവ+ത്യലമ് .
സ+ത്യോ ഭവ+ത്വ-സ+ത്യോ വാ/ ബാലേന നിശി യ+ക്ഷകഃ .. 19

പ+ഞ്ച-ത+ന്മാ+ത്ര-കലനാം സംഭാവ-യതി സ+ത്തയാ .
ത+ത്രാ+ത്മനി തഥാ ര+ന്ധ്രാൻ/പ്രപ+ശ്യതി തഥോദി-താൻ .. 20

ഏ+ഭ്യ ഏവ സമുത്-പന്നം ബഹിഃസ്/സ്ഥം ഭൂത-പ+ഞ്ചകമ് .
പ+ശ്യ+ത്യന+ന്യ-ദ+ന്യാഭം ശാഖാ-ശത-മിവാങ്-കുരഃ .. 21

ഇദ-മ+ന്ത-രിദം ബാ+ഹ്യ/മിതി നി+ശ്ചയ-വാംസ്-തതഃ .
ജീവോ ഭാവംയ് യഥാ-ദ+ത്തേ ത+ത്തഥാ ദ്രഢയ+ത്യഥ .. 22

രശ്മി-ജാല-മിവേ+ന്ദോര്യ/-ദാ+ത്മനഃഫ് പ്രതി-ഭാസനമ് .
ബാഹ്യ+സ്പർശ-തയാ തേന തദേവാ-ശൂരരീ-കൃതമ് .. 23

മ-രി-ച+സ്യേവ യത്-തൈ+ക്ഷ്ണ്യം/ ശൂ+ന്യ+ത്വ-മിവ ഖ+സ്യ യത് .
ആ+ത്മനോ വേദനംയ് യ+ച്ച തദേ-വാ+ന്യ-ദിവ+ സ്ഥിതമ് .. 24

അ+ത്രൈവ നി+ശ്ചയം ബ+ദ്ധ്വാ നിയമഃസ് സുദൃഢീ-കൃതഃ .
അനേ-നേ+ത്ഥ/മനേ-നേ+ത്ഥം ഭാ+വ്യ-മി+ത്യവ-ഖ+ണ്ഡിതമ് .. 25

സ്വഭാവേ-തര-നാമാസൗ സ്വസംങ്-ക+ല്പ/മയാ+ത്മകഃ .
ക+ശ്ചിത്/കദാചിദ്/ഭവതി+ സ്വഭാവേ-നൈവ നാ+ന്യഥാ .. 26

ആത്മനൈ-വേദ-മഖിലം സംപ+ന്നംൻ ദ്വൈത-മ+ദ്വയമ് .
ഖ+ണ്ഡോ മധുര-സേനേവ മൃദേവ ച മഹാഘടഃ .. 27

സംനി-വേശ-വികാരാദി/ദേശ-കാലാദി-സംഭവാത് .
സംഭവ+ത്യ+ത്ര ന+ത്വീശേ ദേശ-കാലാ+ദ്യ/സംഭവാത് .. 28

ഇതഃഫ്- പുഷ്പ-മിതഃഫ് പ+ത്ര/മഹ-മി+ത്യു-ദിതോ യഥാ .
ഖ+ണ്ഡേ+ സ്വാത്മനി നഃസ് സത്താ/രസോ്ഽ+ദ്വിത്വേ ദ്വിതാം വഹൻ..29

ഇതഃഫ് പട ഇതഃഖ് കു+ഡ്യ/മഹ-മി+ത്യാ/ദിതസ്-തഥാ .
സർവാ+ത്മ-നാ+ത്മനി+ ബ്ര+ഹ്മ വി+ദ്ധി+ ത്വംൻ ദ്വിത്വ-മാഹരത് .. 30

അ+ദ്വാ+ങ്കുരോ്ഽഹ-മ+ദ്വാർക/രു-ഗ-ഹംൻ ത്വ+ദ്യ വാരിദഃ .
യഥേതി തിഷ്ഠ+ത്യമ്ഭോ-ദസ്/തഥാ+ത്മാ സദ-സ+ദ്വപുഃ .. 31

ഇതി ഭാ+വ്യ-മനേ-നേദ/മിത്ഥം സർവേ+ശ്വരേ തതമ് .
ക്രമംങ് ഖ+ണ്ഡയിതുംൽ ലോകേ കസ്യ നാമാസ്തി ശ+ക്തതാ .. 32

ആദർശ+സ്വ+ച്ഛ ആകാശേ നൈവ+ സ്വഃഫ് പ്രതിബിമ്/ബതി .
വ്യതിരേ-കാസം-ഭവതഃഖ് കച+ത്യേവ ഹി കേവലമ് .. 33

ബ്ര+ഹ്മണി+ ത്വാത്മനാത്-മൈവ+ സ്ഥിതഃഖ് കചതി ബിമ്/ബതി .
ദ്വൈതീ-ഭവ+ത്യ/ദേഹോ്ഽപി/ ചി+ന്മയ+ത്വാത്-സ്വഭാവതഃ .. 34

യ+ദ്യ/ദ്വൈവാ+ത്മക-ചനംവ് വേ+ത്തി തം ഭവതാ+ത്മനാ .
അസ+ത്യ-മപി ത+ന്നേഹ+ വ്യഭി-ചാരീ കദാചന .. 35

ഹേമ+ത്വ/കട-ക+ത്വേ+ ദ്വേ /സ+ത്യാ-സ+ത്യ+സ്വരൂപിണീ .
ഹേമ്നി ഭാ+ണ്ഡ-ഗതേ യ+ദ്വച്-ചി+ത്ത്വാ-ചി+ത്ത്വേ തഥാ+ത്മനി .. 36

സർവഗ+ത്വാച്-ചിതേ+ശ്ചി+ത്ത്വംൻ നി+ത്യം മനസി വി+ദ്യതേ .
ഹേമ+ത്വംങ് കടക+സ്യേവ ജഡ-ഭാവഃസ് സ്ഥിതോ്ഽ+ന്യദാ .. 37

ചി+ത്ത്വ-ജാ+ഡ്യാ+ത്മകംഞ് ചിത്തംൻ ദൃഷ്ടം ഭാവയതി+ സ്വയമ് .
യഥാ യദൈവ യദ്ഭാവംൻ തഥാ ഭവതി ത+ത്തദാ .. 38

കാലേ കാലേ ചിതാ ജീവസ്/ത്വ+ന്യോ+ന്യോ ഭവതി+ സ്വയമ് .
ഭാവിതാ-കാരവാ-ന+ന്തർ/വാസനാ-കലി- കോദ-യാത് .. 39

സ്വപ്നേ ദൃഷ്ടോ യഥാ+ ഗ്രാമോ യാതി സ+ത്താ+ന്യതേ+ക്ഷണാത് .
ദേഹാദ്-ദേഹംൻ തഥാ യാതി ദേഹോ്ഽയം പ്രതിഭാ+ത്മകഃ .. 40

പ്രതിഭാസോ യഥാ+ സ്വപ്നേ നരഃഖ് കു+ഡ്യം പടോ ഭവേത് .
ഭവ+ത്യ-സ+ത്യ-മേവേദംൻ ദേഹാ+ന്തര-മിദം സ്വതഃ .. 41

അസ+ത്യമേവ+ മ്രിയതേ+ ത്വസ+ത്യംഞ് ജായതേ പുനഃ .
ജീവഃസ്/ സ്വ+പ്രതി/ഭാസേന+ സ്വപ്നവത്-സ്വാ+ന്യ/രൂപവത് .. 42

കാലേ-നൈതാ-ദൃശം രൂപ-മിദംൻ നാ+ന്യ+ത്വ-മേതി വൈ .
പ്രകൃതംൻ നി+ശ്ചയാ-രൂഢം ഭ്രമ+ന്ത്യേതേ ഭവഃസ് സ്വതഃ .. 43

വസ്തു ദൃഷ്ടമ-ദൃഷ്ടംഞ് ച+ സ്വപ്നേ സമനു-ഭൂയതേ .
ജീവ+സ്വപ്നേ ജഗ+ദ്രൂപം വി+ദ്ധി വേ+ദ്യ-വിദാംവ് വര .. 44

അജാ+ഗ്രത്/ദൃഷ്ടി-ദൃഷ്ടോ യഃസ് സ്വാഭി-ധാനാദി-നേരിതഃ .
ന+സ്വപ്നോ വി+ദ്യതേ തസ്മാ/ദ+ച്ഛാ+ത്മാ ചിതി-മാ+ത്രകമ് .. 45

അ+ദ്യാ-പൂർവാ-ഭിധം സ്വപ്നേ യഥാ പ+ശ്യതി നാ+ന്യഥാ .
അ+ഗ്ര-ദൃഷ്ടംൻ തഥൈ-വാർഥംഞ് ചേതനംഞ് ചിത്/പ്രപ+ശ്യതി .. 46

പ്രാ+ക്തനീ വാസനാ+ദ്യാപി പൗരുഷേ/ണാവ-ജീയതേ .
ഹ്യഃഖ്/കുകർ/മാദ്യ യ+ത്നേന+ പ്രയാതി ഹി സുകർ/മതാമ് .. 47

മോ-ക്ഷാദൃതേ ന ശാ+മ്യ+ന്തി ജീവതാംഞ് ച+ക്ഷുരാ-ദയഃ .
ഉ+ന്മ+ജ്ജ+ന്തി നിമ+ജ്ജ+ന്തി കേവലംൻ ദേശ-കാലതഃ .. 48

ചിതഃസ് സ്വകലനാ+ത്ത+സ്യ ദേഹോ+ഗ്ര ഇവ തിഷ്ഠതി .
പ+ഞ്ചാ+ത്മാ/ഭാവിതോ॒സ+ത്യോ/ മഹാ-യ+ക്ഷഃശ് ശിരോരിവ .. 49

മനോ-ബുദ്ധി-രഹംങ്-കാരസ്/തഥാ ത+ന്മാ+ത്ര/പ+ഞ്ചകമ് .
ഇതി പു+ര്യഷ്ടകം പ്രോ+ക്തംൻ ദേഹോ॒സാ-വാതി-വാഹികഃ .. 50

അമൂർത ഏവ ചി+ത്താ+ത്മാ ഖ+ത്വ-മ+സ്യാതി-പീനതാ .
വാത-താ+സ്യ മഹാ-ഗുല്മോ ദേഹ-താസ്യ സുമേ-രുതാ .. 51

വിര-ജസ്ത്വ+ക്രമേ-ണൈവ നിരവ+സ്/-ഥ+സ്തു മു+ക്തിഭാക് .
സുഷുപ്ത-തൈകാ-വ+സ്ഥാ+സ്യ ജഡാഃഖ് ക്രോഡീ-കൃതാ യയാ .. 52

സ്വപ്ന-നാമ്നീ തഥാ-വസ്ഥാ ദേഹ+പ്ര+ത്യയ-ശാലിനീ .
ആമോ+ക്ഷം ഭ്രമതീ-ഹായ-മിതി+ സ്ഥാവര-ജംങ്ഗ/മൈഃ .. 53

കദാചി+ദ്ധി സുഷുപ്-ത+സ്ഥഃഖ് കദാചിത്/സ്വപ്ന-വത്-സ്ഥിതഃ .
ആതി-വാഹിക-ദേഹോ॒യം സർവ+സ്യൈവാവ-തിഷ്ഠതേ .. 54

യദാ സുഷുപ്ത-ഭാവ+സ്ഥോ ഭാവി-ദുഃസ്/സ്വപ്ന-വേധിതഃ .
തദാ കാലാ-നല-സമസ്/തിഷ്ഠ+ത്യനു-ദിതാ-കൃതിഃ .. 55

സ്ഥാവ-രാ+ദ്യാ+സ്വ/വ+സ്ഥാസു ക+ല്പ-വൃ+ക്ഷ-ദശാ-സു ച .
ഭവ+ത്യേവ സുഷുപ്/ത+സ്ഥോ ഘന-മോഹ-ശിലാ-ഘനഃ .. 56

സുഷുപ്ത-താ+സ്യ ജഡതാ+ സ്വപ്നോ+ത്഻ഥയം ഹി സംസൃതിഃ .
യഃഫ് പ്രബോ-ധോ॒+സ്യ സാ മുക്തിസ്/തജ്-ജാ+ഗ്ര+ദ്യാ-തു തു+ര്യതാ .. 57

ജീവ+പ്രബോധാ+ന്മു+ക്തിർഹി+ പ്രബോധാത്/പരമാ+ത്മതാമ് .
സോ॒+ഭ്യേതി+ ക്ഷാലിത-മലംൻ താമ്രംങ് കനകതാ-മിവ .. 58

ജീവ+പ്രബോധാ+ന്മു+ക്തി+ര്യാ സാ-ചേഹദ്-വിവിധോ+ച്യതേ .
ഏകാ ജീവ+ന്മു+ക്ത-തേതി+ ദ്വിതീയാ ദേഹ-മു+ക്തതാ .. 59

ജീവ-ന്മു+ക്തിർഹി തു+ര്യ+ത്വംൻ തു+ര്യാ-തീതം പദംൻ തതഃ .
ബോധോ ജീവഃഫ് പ്രബോ-ധ്യോ്യം സ ച ബു+ദ്ധി+പ്രയ+ത്നതഃ .. 60

ജ്ഞാത+പ്രമാണോ ജീവോ+ന്തർ/യോ ജാനാ-തീഹ ത+ന്മയഃ .
പ+ശ്യതീമം ഭയംഞ് ചൈവ സുദീർഘ+സ്വപ്ന-വി+ഭ്രമമ് .. 61

മി+ഥ്യോ-ദിതഃസ്-സ്വ/ഹൃദയേ+ സ്വ+സ്ഥ ഏവ ശിലീകൃതേ .
ജീവാനാ-മ+ന്തരേ+ ത്വ+ന്യൻ-നകിംഞ്/-ചി+ച്ചിത്/കലാംവ് വിനാ .. 62

താമേ-വാ+ന്യ-തയാ പശ്യ+ന്മുധൈവ പരി-ശോചതി .
ജീവാണോ-ര+ന്തരേ+ ത്വ+ന്യൻ/ന-കിംഞ്-ചിത്/പരമാ-ദൃതേ .. 63

യ+ത്ര ത+ത്ര ജഗദ്-ദൃഷ്ട/മഹോ മായാ-വിജൃമ്ഭിതമ് .
സ്ഥാ+ല്യ+ന്തഃഖ് കഥ-ദമ്/ബൂനാംയ് യഥാ നാനാ+ ഭ്രമോദയഃ .. 64

ജീവാ-ണൂനാംൻ തഥൈ-വാ+ന്തർ/മി+ഥ്യാസം/സരണോ-ദയഃ .
ബ+ന്ധോ+സ്യ വാസനാ-ബ+ന്ധോ മോ+ക്ഷഃസ് സ്യാദ്-വാസനാ-ലയഃ .. 65

വാസ-നാ+ന്തോ്+സ്യ/ സൗഷുപ്തീ/+ സ്വപ്നേ വിസ്ഫുരതി+ സ്ഥിതിഃ .
ഘന-വാസന-മോഹോ്യംഞ് ജീവഃസ്/ സ്ഥാവര-താദി-ഭാക് .. 66

മ+ധ്യ+സ്ഥ-വാസനസ്-തിര്യക്/പുരുഷ+സ്തനു-വാസനഃ .
യദാ+ന്തർ/ജീവിതേ-നാ+ന്തോ ബഹിർ/ജാതാ ഘടാദയഃ .. 67

ജീവൈ+ക്യാ-ദുഭയോഃസ് സ+ത്താ+ ഗ്രാ+ഹ്യ+ഗ്രാഹ-കയോ+സ്തദാ .
ആ+ത്മോ+നാ+ത്മ-സമാ-ലീഢോ ബഹിര+ന്തർ-യദാ ചിതാ .. 68

തദാ+ ഗ്രാ+ഹ്യ+ഗ്രഹണ-ധീർ/മൃഗ-തൃഷ്ണേവ സോദയാ .
നേഹ സംൻ ത്യ+ജ്യതേ കിംഞ്-ചി+ന്നേഹ കിംഞ്-ചി+ന്ന ഗൃ+ഹ്യതേ .. 69
ബാ+ഹ്യാ+ന്തര/കലാ-കാര+ശ്ചിദാത്-മൈകഃഫ് പ്രകാശതേ .
ത്രിജഗച്-ചി+ച്ചമത്/കാരസ്+ത്വലം ഭേദ-വിക+ല്പനൈഃ .
ശോഭിതാഃസ് സ്മശ്-ചിതി ചിരാത്/-സബാ+ഹ്യാ+ന്തർ/ന വി+ദ്യതേ .. 70

അബ്ധി+ര്യഥാ ജലമ-പാസ്ത-സമസ്ത-ഭേദഃ
ഖാദ+ച്ഛ-മേവ സകലംൻ ദ്രവ-മേക-ശു+ദ്ധമ് .
സർവംൻ തഥേദ-മപ-ഹസ്തി/തഭേദ-ജാത-
മാദ്യം പരം പദ-മനാ-മയ-മേവ ബു+ദ്ധമ് .. 71

ഇ+ത്യാർഷേ+ ശ്രീവാസിഷ്ഠ-മഹാരാമായണേ വാല്മീകീയേ മോക്ഷോ-പായേഷു നിർവാണ+പ്രകരണേ പൂർവാർധേ ഇ+ന്ദ്രിയാർ/ഥോപ-ലമ്ഭ/വിചാരോ നാമൈക-പ+ഞ്ചാശഃ സർഗഃ ..51 ..
ഓം

****
CHECKED BY GURU P.R.IYER
25.11.2023